

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ
«БЕЙТ-ХАНА»**

Кафедра природничо-наукової підготовки

«Психологія міжкультурної комунікації»
(назва навчальної дисципліни)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки

магістрів

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації»
Спеціальності 053 Психологія» освітньо-професійної програми магістрів
для здобувачів вищої освіти VI курсу.

Розробник:

Первий Віктор Станіславович, доктор медичних наук, професор кафедри
природничо-наукової підготовки

(вказати ПІБ авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри природничо-наукової
підготовки

Протокол від «28» серпня 2020 року № 01

Зав. кафедри

(підпис)

А. О. Теплицька
(прізвище та ініціал)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «28» серпня 2020 року

Гарант освітньої програми

(підпис)

О. С. Самоїлов
(прізвище та ініціал)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «31» серпня 2020 року

Завідувач навчально-методичного відділу

(підпис)

І. В. Зеркаль
(прізвище та ініціал)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	
Мова викладання	українська	
Передумови вивчення навчальної дисципліни (які дисципліни мають передувати вивченню)	ОДЗ 1. 02 Організація та методика психотерапевтичної, психокорекційної та психореабілітаційної роботи ВДФ 3. 01 Конфліктологія	
Курс	6	
Семестр	III	
Загальний обсяг годин / кредитів	120 год. / 4 кредити	
Кількість змістовних модулів	2	
Годин на аудиторне вивчення	40	
Годин на самостійне вивчення	80	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації» є вивчення і систематизація досягнень вітчизняних і зарубіжних досліджень у галузі психології міжкультурної комунікації; формування світоглядних компетенцій крос-культурального психолога, які є пріоритетними в системі соціально-психологічної допомоги особам з порушеннями комунікацій в соціально-культуральній сфері, що відповідають сучасним гуманістичним тенденціям і державній політиці Української держави.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації» є:

- ознайомлення здобувачів другого магістерського рівня з історичними етапами становлення психології міжкультурної комунікації;
- оволодіти основними категоріями та поняттями психології міжкультурної комунікації;
- вивчення фундаментальних понять проявів взаємовідносин представників різних культурних спільнот;
- узагальнення основних міжкультурних дисфункцій;
- розгляд уявлень про міжкультурні стосунки;
- сприяти вирішенню питань побудови та організації міжособистісної взаємодії в різних культурних спільнотах;
- ознайомлення з особливостями комунікацій осіб різних культурних спільнот.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Психологія міжкультурної комунікації» забезпечує набуття здобувачами освіти ряду *компетентностей*.

Компетентності, що формуються:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгові, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК 6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК 7. Здатність ухвалювати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СФК 2. Здатність до реалізації психологічної діяльності в етнічному та мультикультурному середовищі.

СФК 3. Здатність до: подолання труднощів міжкультурної взаємодії та медіації конфліктних ситуацій; встановлення причин кроскультурних та етнічних конфліктів, прогнозування ефективності стратегій управління етнічним конфліктом; розробки стратегій подолання перешкод та застосування їх в практиці ділового міжнаціонального спілкування.

Програмні результати навчання:

СПРН 2. Використовувати практичні навички міжкультурної комунікації, дотримуючись етичних норм проведення етнопсихологічних досліджень.

СПРН 3. Використовувати сучасні методи індивідуальної та групової психокорекційної, психореабілітаційної та психотерапевтичної роботи і критично осмислювати проблеми консультативної психології.

СПРН 4. Здійснювати психотерапевтичні, корекційні та реабілітаційні заходи, спрямовані на формування навичок психологічного захисту у громадян у кризових ситуаціях.

СПРН 5. Застосовувати професійні знання для розв'язання суперечливих питань у спілкуванні з аудиторіями різних рівнів культури інтересів, цінностей та переконань.

Після вивчення курсу «Психологія міжкультурної комунікації» студенти повинні **знати:**

- теоретико-методологічні основи антропології та психології міжкультурних комунікацій;
- особливості й механізми міжкультурної взаємодії в умовах глобалізації;
- особливості сучасних суперечливих процесів культурної глобалізації;
- психологічні концепції культури і особистості в культурі;
- теорії та моделі міжкультурних комунікацій;
- типологізації культур;
- особливості міжкультурної вербальної і невербальної комунікації, стилі міжкультурної конфліктної взаємодії і розв'язання конфліктів у різних культурах;
- психологічні механізми адаптації в іншому культурному середовищі.

Уміти:

- аналізувати соціальні ситуації конфліктів у міжкультурній взаємодії;
- використовувати моделі й концепції міжкультурних комунікацій для аналізу різноманітних ситуацій міжкультурної взаємодії;
- враховувати крос культурні аспекти під час проведення переговорів у різних сферах;
- співвідносити професійні знання, здобуті під час вивчення дисципліни, з сучасною реальністю міжкультурних відносин, а також в контексті психологопрактичної роботи і в екстремальних ситуаціях.

4. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання етнічної та кроскультуральної психології.

Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.

Предмет, цілі і завдання міжкультурної комунікації. Основні наукові школи досліджень і найважливіші сучасні теорії міжкультурної комунікації. Роль і значення міжкультурної комунікації в сучасному світі. Співвідносити явища культури з певним типом цивілізації. Основні види, типи та рівні міжкультурної комунікації.

Тема 2. Картина світу: мовна та культурна.

Різноманіття і взаємозв'язок культур. Культурна картина світу. Різноманіття культур в світі. Культурна картина світу. Поняття культурного релятивізму і етноцентризму. Мовна картина світу. Лінгвістичний аспект міжкультурної комунікації. Поняття мовної особистості.

Тема 3. Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.

Інкультурація і первинна соціалізація. Поняття інкультурації. Механізми і стадії інкультурації. Первинна соціалізація. Агенти первинної соціалізації. Культурна компетенція. Поняття культурних цінностей. Формування культурної компетентності. Культурна ідентичність.

Тема 4. Моделі міжкультурних комунікацій.

Типологія і класифікація культур. Теорія культурних моделей взаємодії Е. Холла. Теорія культурних вимірів Г. Хофстеде. Форми, типи і елементи міжкультурної комунікації. Особливості процесу акультурації. Етапи акультурації і культурний шок. Реадаптація, або зворотний культурний шок. Основні результати процесу акультурації. Реаккультурація. Міжкультурна сензитивність і комунікативні практики.

Змістовий модуль 2.

Прикладні аспекти етнічної та кроскультуральної психології.

Тема 5. Образи, іміджі та стереотипи в міжкультурній комунікації в міжнародному культурному обміні.

Поняття і типологія образів, іміджів, стереотипів. Етнічні стереотипи в міжкультурних комунікаціях. Національний характер, національний менталітет і архетип культури. Вивчення етнічних стереотипів. Зовнішньополітичний імідж держави. Структура і формування зовнішньополітичного іміджу держави. Іміджева політика держави. Вивчення зовнішньополітичних іміджів держави. Поняття державного брендінгу, цілі, види та функції. Вивчення брендінгу держав.

Тема 6. Взаємодія в міжнародному культурному обміні.

Міжнародний культурний обмін як найважливіший аспект міжкультурних комунікацій. Історичні традиції культурного співробітництва. Культурні зв'язки в сучасному світі. Основні форми і принципи двостороннього культурного співробітництва. Роль культурних центрів у розвитку двостороннього культурного співробітництва. Побратимські зв'язки. Фактори споріднення міст. Всесвітня федерація поріднених міст.

Тема 7. Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.

Становлення багатостороннього співробітництва. Міжнародні організації та їх роль в розвитку культурного обміну. ЮНЕСКО – провідна міжнародна організація в гуманітарній сфері. Мети. Структура. Нормативно-правова діяльність. Основні напрямки і форми роботи ЮНЕСКО.

Тема 8. Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.

Основні підходи до вироблення типології і класифікації напрямків і форм міжнародного культурного співробітництва. Міжнародні музичні і театральні зв'язки. Історичні традиції та сучасне значення міжнародного театального і музичного співробітництва. Історія становлення і розвитку міжнародного музичного співробітництва. Міжнародні музичні конкурси. Поняття фестивалів і їх історія. Міжнародні театральні фестивалі. Гастрольний і репертуарний обмін як актуальна форма музичного і театального співпраці.

**Підсумковий модульний контроль
Залік**

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практ. заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології міжкультурної комунікації.				
1. Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.	12	2	2	8
2. Картина світу: мовна та культурна.	12	2	2	8
3. Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.	14	4	2	8

4. Моделі міжкультурних комунікацій.	14	4	2	8
5. Особливості процесу акультурації.	10	2	2	8
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти психології міжкультурної комунікації.				
6. Образи, іміджі та стереотипи в міжкультурній комунікації в міжнародному культурному обміні.	12	2	2	8
7. Взаємодія в міжнародному культурному обміні.	12	2	2	8
8. Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.	12	2	2	8
9. Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.	10		2	8
10. Вербальне вираження національних особливостей.	10		2	8
Усього	120	20	20	80

6. Теми лекцій

№№ п/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології міжкультурної комунікації.		
1.	Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.	2
2.	Картина світу: мовна та культурна.	2
3.	Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.	4
4.	Моделі міжкультурних комунікацій.	4
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти психології міжкультурної комунікації.		
5.	Образи, іміджі та стереотипи в міжкультурній комунікації в міжнародному культурному обміні.	2
6.	Взаємодія в міжнародному культурному обміні.	2
7.	Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.	2
8.	Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.	2
Разом		20

7. Теми практичних занять

№№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Різноманіття і взаємозв'язок культур. Культурна картина світу.	2
2.	Особливості процесу акультурації.	2
3.	Картина світу як віддзеркалення свідомості.	2
4.	Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу	2
5.	Ціннісна картина світу	2
6.	Сутність вербальної комунікації	2
7.	Лексична конотація в мовних культурах	2
8.	Невербальне вираження національних особливостей	2
9.	Типи культур і міжкультурні стилі комунікації	2
10.	Вербальне вираження національних особливостей.	2
Разом		20

8. Самостійна робота

№№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Інкультурація і первинна соціалізація	8
2.	Формування культурної компетентності	8
3.	Типологія і класифікація культур	8
4.	Форми і типи міжкультурної комунікації	8
5.	Міжкультурна сензитивність і комунікативні практики	8
6.	Національний характер, національний менталітет і архетип культури	8
7.	Етнічні стереотипи в міжкультурних комунікаціях	8
8.	Міжнародний культурний обмін як найважливіший аспект міжкультурних комунікацій	8
9.	Основні форми і принципи двостороннього культурного співробітництва	8

10.	Міжнародні музичні і театральні зв'язки	8
Разом		80

9. Індивідуальні навчально-дослідні та науково-дослідні завдання.

Передбачається вивчення додаткових питань для самостійного опрацювання, які не входять до плану аудиторних занять і забезпечують поглиблене вивчення студентами тем в процесі підготовки до практичних занять.

1. Концептуалізація культури, міжкультурної комунікації та корпоративної культури
2. Методологія крос-культурного аналізу
3. Індивідуалістичні та колективістські культури
4. Висококонтекстуальні та низькоконтекстуальні культури
5. Концепція часу в різних культурах. Лінійний, гнучкий, циклічний час
6. Відстань влади. Ставлення до влади і лідерства в різних країнах
7. Корупція в міжкультурних вимірах
8. Маскулінність та фемінність культур
9. Англійська мова як глобальна мова. Використання мови в інтернаціональному колективі
10. Комунікативні стратегії
11. Міжкультурна письмова комунікація
12. Невербальна комунікація
13. Презентація в міжкультурній аудиторії
14. Міжнародні переговори.

10. Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмій та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- блиц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

СПРН 2 – бесіда, обговорення, інструктаж; вправа, тренування; навчально-рольові сценарії та діалоги між учасниками групи; робота в малих групах, «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «мікрофон», рольова гра; асоціативний куш, есе; презентація;

СПРН 3 – лекція; моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, групові дискусії, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси; спостереження, демонстрація, презентація;

СПРН 4 – лекція (інформаційна, проблемна, з елементами бесіди, з розбором конкретних ситуацій), бесіда, обговорення, навчальна дискусія, інструктаж;

вправа, метод проектів, моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, групові дискусії, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси;

спостереження, демонстрація;

СПРН 5 – розповідь, бесіда, обговорення; моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, групові дискусії, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси; рольові, ділові, дидактичні ігри.

11. Методи контролю

Усний, письмовий, програмований контроль.

12. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному семінарському занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання													Залік	Сума		
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						Інд. завд.	Разом	40	100
Т 1	Т 2	СР 1	Т 3	СР 2	СЗ 1	КР 1	Т 4	Т 5	СР 3	Т 6	СЗ 2	КР 2	10	60		
3	3	4	4	4	4	5	3	4	3	4	4	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83 – 89	B
	75 - 82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68 – 74	D
	60 - 67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням	0 – 34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

13. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій
2. Плани практичних занять
3. Завдання для самостійної роботи студентів
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.

14. Рекомендована література

Основна

1. Александров А.А. Міжнародне співробітництво в сфері культурної спадщини: навч. посібник / А. А. Александров; відп. ред. В. І. Уколова. - М.: Проспект, 2011
2. Амбарова П.А. Міжкультурні комунікації: історія, теорія, методологія / П. А. Амбарова. - Єкатеринбург: Изд-во УПП, 2007.
3. Біла Є.М. Теорія і практика міжкультурної комунікації / О. М. Біла. - М.: Форум, 2011.
4. Грушевицкая Т.Г. Основи міжкультурної комунікації: підручник для вузів / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
5. Николаева Ю.В., Боголюбова Н.М. Межкультурная коммуникация и международный культурный обмен. - СПб: СПбКО, 2009. — 416 с.

Додаткова:

1. Бессараб Д. Географія міжнародного туризму. У 2 ч. / Д. Бессараб, Л. Штефан. - Мінськ: ТетраСистемс, 2013.
2. Богданов Е. Психологічні основи «Паблік рілейшнз» / Є. Богданов, В. Зазикін. - 2-е вид. - СПб.: Питер, 2003.
3. Боголюбова Н.М. Зовнішня культурна політика. Досвід Росії, Франції і Німеччини / Н.М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. - Saarbrucken: Lambert, 2012.
4. Боголюбова Н. М. Державний брендинг: теоретичні та практичні аспекти / Н.М. Боголюбова, Ю.В. Миколаєва // Історичні, філософські, політичні та юридичні науки, культурологія та мистецтвознавство. Питання теорії і практики. - 2014. - № 10 (48). - У 3 ч. - Ч. 3. - С. 37-40.
5. Боголюбова Н.М. Зарубіжні культурні центри як самостійний актор зовнішньої культурної політики / Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва // Вісник СПбГУ. - Сер. 6: Політологія. Міжнародні відносини. - 2008. - № 2. - С. 87-93.
6. Боголюбова Н.М. Культурний обмін в системі міжнародних відносин / Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. - Спб., 2003.
7. Боголюбова Н.М. Міжкультурна комунікація та міжнародний культурний обмін / Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. - СПб.: СПбКО, 2009. '
8. Боголюбова Н.М. Становлення та еволюція зовнішньої культурної політики Росії / Н. М. Боголюбова. - СПб.: Изд-во СПбГУ, 2013.
9. Бродська Н.П. Спорт великих досягнень як простір для формування національного іміджу країни / Н. П. Бродська // Національні інтереси та імідж Росії. - М., 2000..
10. Важеніна, І. С. Імідж, репутація і бренд території / І. С. Важеніна. - Єкатеринбург: Ін-т економіки УрО РАН, 2013.
11. Вежбицкая А. Мова, культура, пізнання / А. Вежбицкая. - М.: Російські словники, 1997..
12. Велєдінський В. Туристичний ринок сьогодні: тенденції і перспективи / В. Велєдінський // Туризм: практика, проблеми, перспективи. - 2006. - № 4. - С. 10-11.
13. Воскресенський В.К. Міжнародний туризм: навч. посібник /В. Ю. Воскресенський. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006.
14. Головльова Е.Л. Основи міжкультурної комунікації / Е. Л. Головльова. - Ростов н / Д: Фенікс, 2008.
15. Горєлов А.А. Історія світової культури / А. А. Горєлов. - М.: Флінта, 2011 року.
16. Грінберг Т.Е. Політичні технології: ПР і реклама: навч. посібник для вузів / Т. Е. Грінберг. - М.: Аспект-Пресс, 2005.
17. Гуревич П. С. Філософія культури / П. С. Гуревич. - М.: Nota Bene, 2000..
18. Даровський, В. ГГ Кінофестивалі. Народження. Становлення. Сучасний стан / В. П. Даровський. - СПб.: Изд-во СПбГУКІ, 2005.
19. Іліополова, К. С. Протиріччя «Свій-Чужий» в соціокультурній комунікації: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук / К. С. Іліополова. - Ростов н / Д: 2010.
20. Кашкін, В. Б. Введення в теорію міжкультурної комунікації: навч. посібник / В. Б. Кашкін. - М.: Флінта, 2013.
21. Коновалова, В. П. Культурний шок неминучий? / В. П. Коновалова // Кадровик. Кадровий менеджмент. - 2009. - № 9. - С. 12-13.
22. Лекції з проблем міжетнічного і міжконфесійного взаємодії / під ред. М. Ю. Мартинової, В. А. Тишкова, Н. М. Лебедевої. - М.: Изд-во РУДН, 2003.
23. Міжкультурна комунікація: навч. посібник. - М.: Альфа-М; ИНФРА-М, 2004.
24. Рязанцева, Н. Б. Проблеми збереження культурної спадщини в діяльності ЮНЕСКО / І. Б. Рязанцева. - СНД) : Изд-во СПбГУ 2009.
25. Садохин, А. П. Введення в теорію міжкультурної комунікації: навч. посібник / А. П. Садохин. - М.: КноРус, 2013.
26. Словник термінів міжкультурної комунікації / І. Жукова [и др.]. - М.: Флінта, 2013.
27. Стефаненко Т. Г. Етнопсихологія / Т. Г. Стефаненко. - М.: АСПЕКТ-Прес, 2008.
28. Таратухина, Ю. В. Ділові та міжкультурні комунікації: підручник і практикум / Ю. В. Таратухина, З. К. Авдєєва. - М., 2015.

29. Тер-Минасова С.Г. Мова і міжкультурна комунікація / С. Г. Тер-Минасова. - М.: Слово / Slovo, 2000.

30. Ширін С.С. Захист культурного надбання як зовнішньополітична проблема: Досвід Великобританії та Німеччини / С. С. Ширін // Пакт Реріха: 70 років. - СПб .: Реріхівський центр СПбГУ, 2005.